

Prokop: Další vlna covidu by vyšla draho, smysl mají jen „levná“ opatření

SZ seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-ptam-se-ja-prokop-dalsi-vlna-covidu-by-vysla-draho-smysl-maji-jen-levna-opatreni-213001



Počty nakažených covidem v Česku zatím rostou jen mírně. Ministerstvo zdravotnictví slibuje, že žádná mimořádná opatření na podzim nebudou. Zvládly by je vůbec domácnosti potýkající se s neustálým zdražováním energií a rekordní inflací?

Hostem speciálního vysílání Ptám se já z Kasáren Karlín byl spolu s ministrem zdravotnictví Vlastimilem Válkem (TOP 09) a biochemikem Janem Konvalinkou sociolog Daniel Prokop.

Covidová pandemie od počátku tvrdě dopadala nejen na české zdravotnictví, ale především na českou společnost. Lidé na dlouhé měsíce pozměnili své chování, omezili kontakty i cestování, děti zase dlouhé měsíce studovaly přes počítač místo chození do školy. Lockdowny pak zásadně dopadly na podnikání mnohých - lidi připravily o výdělky a někoho i o podnikání.

Sociologové už v průběhu jednotlivých vln pandemie zkoumali, jak lidé na opatření reagují. Měřili, jak lidé věří vládním opatřením, jak kvůli chaotickým návrhům a častým změnám nechtějí restriktce dodržovat. Měřili ale i to, do jaké míry lidé podléhali dezinformacím a jak moc to komplikovalo boj s pandemií.

Jaké ponaučení z předchozích vln jsme si vzali? Proč bylo v některých státech výrazně více obětí než v jiných? A v jakém stavu zanechal covid českou společnost?

Celý rozhovor si můžete pustit v audiopřehrávači, ve své oblíbené podcastové aplikaci nebo ve videu.

Co v rozhovoru zaznělo?

1:00 - Proč Česko nezvládlo tak dobře epidemii jako jiné země?

Epidemie nebyla jen medicínský problém. Špatně dopadla východní Evropa a část Středomoří. Mimo jiné proto, že mají hodně vícegeneračních domácností. To ve Skandinávii, která nakonec dopadla skoro nejlépe, to takto není. Limituje to přenos na rodiče nebo seniory. Zároveň průmyslová struktura ekonomiky znamená, že výrazně méně lidí může přejít na home office. Některé země to díky tomu zvládly lépe. To u nás a v Polsku není možné.

2:40 - Je zde i prvek důvěry, u nás důvěra v opatření moc není.

Máme mnohem menší společenskou nebo institucionální důvěru, důvěru ve smysluplnost těch opatření, která navíc nemají moc smysl. Potom také to, že proti západní Evropě, zemím jako Německo, Rakousko, Švédsko, máme šedesátiprocentní nemocenskou. V těch zemích, co jsem jmenoval, to je 90 až 100 procent. Máme také nízké ošetrovné. Takže tam jsou lépe nastavené motivace ve veřejné politice nechodit nemocný do práce, mít méně kontaktů na pracovištích. A nakonec velký faktor je samozřejmě lepší zdravotní stav a menší obezita lidí v těch zemích.

4:00 - Souhlasím s tím, že při těchto incidencích nemá plošné testování smysl. Ale mělo by smysl, aby někdo, kdo má kontakt s rizikovou osobou, měl preventivní test zdarma. Testování ve firmách by podle mě smysl mělo. My jsme to sledovali ve výzkumech.

6:05 - V jednom měsíci testování se v průmyslu odhalilo 100 tisíc případů. V těch měsících, kdy se začalo testovat ve firmách, byl nárůst případů menší než ta predikce těch nejlepších českých modelů. Když dáte dohromady ty odhalené případy a tu evidenci z našich dat, vidíme prudký nárůst protestovanosti a odhalenosti těch nemocí u lidí, kteří jsou v kontaktu s těmi rizikovými. A to je ten smysl testování, podle mě mělo smysl. Ale má smysl na krátkou dobu, kdy je ta prevalence velmi vysoká a má smysl testovat antigenními testy.

7:02 - Nemyslím, že covid radikálně změnil společnost, ta je dost odolná. Zemřelo 40 až 50 tisíc lidí, což je tragédie. Také nemáme moc zmapované důsledky long covidu. V Americe vznikla teď studie, že dva až čtyři miliony lidí jsou vyřazeny z práce kvůli long covidu. Je to tedy také věc, kterou nelze podceňovat. Možná, že covid ale hlavně podkopal důvěru ve stát a jeho schopnost řešit takovéto krize.

7:55 - Vrátilo se chování lidí do normálu? Samozřejmě úplně ne, třeba návštěvy divadel a podobně se nevrátily do normálu. A například jsme se také nevrátili na předcovidové počty lidí s příznaky depresí a úzkostí. Před covidovou krizí to bylo nějakých šest procent lidí. Potom to narostlo až na 19 procent a už nikdy se to nevrátilo pod 10. Bohužel se přidává ekonomická krize a inflace, takže na to navazuje druhá krize, která stresuje část společnosti. Je tedy těžké odlišit, jestli je to stále vliv covidu.

9:00 - Jaký vliv měl covid na mladé lidi? Právě oni měli jeden z největších nárůstů příznaků depresí a úzkostí, protože se omezil sociální kontakt. Já propaguju home office, ale bylo vidět, že mezi lidmi na home officu, kterým se rozpadl osobní a pracovní život, byl

ten nárůst prostě vyšší. My jsme mezi mladými viděli velké poklesy a nárůsty těch potíží, hodně dynamicky se to měnilo v reakci na lockdowny.

10:00 - My jsme podle mě měli bojovat proti dezinformacím, mluvili jsme o tom ale ve chvíli, kdy už se proti tomu bojovat prakticky nedalo, to mělo smysl na začátku. A naopak jsme podcenili opatření, která mohla redukovat rizika - jako stoprocentní nemocenská. To by redukovalo ty obavy. Myslím, že občas to přeceňujeme, zaměřujeme se na to, s čím se dá bojovat velmi těžko. Nebo musíte začít informační kampaň hodně dobře. Po roce už to nemá smysl.

13:20 - Úplně základní věc, která absentovala je, aby VZP obeslala včas lidi na 50 let s nějakou informační kampaní, která by vysvětlila smysl očkování a dodala informace, kde se můžu nejbliž naočkovat. Přemlouvali jsme je x měsíců, aby to udělali. Potom se proti dezinformacím bojuje těžko, když není ochota udělat takhle základní věc. - Proč se upustilo od nápadu na povinné očkování? Kdyby bylo povinné očkování zranitelné populace, lidí ve zdravotnictví, lidí v sociálních službách, tak - a to jsme zkoumali - to mělo mnohem větší podporu v populaci než opatření typu, že nebude povinné očkování, ale ti neočkovaní lidé nebudou moc chodit do hospody ani nikam jinam. Jednu dobu to bylo tak, že nemohli ani s negativním testem, což bylo podle mě opatření, které bylo dost nelegitimní a spíš vše zhoršilo.

14:55 - V určitých vlnách covidu bylo zahlcení nemocnic obrovské, zanedbala se elektivní péče, prevence. Vzhledem k tomu, že ta rizika nesl zbytek daňových poplatníků a zaplatil to také odkladem své léčby a podobně, tak bych řekl, že například v době nástupu varianty delta to povinné očkování opravdu smysl mělo. Ale vláda Petra Fialy o tom rozhodovala tak pozdě, že už to prakticky v té době smysl nemělo, to bylo někdy na konci prosince.

16:10 - Obavy extrémně poklesly. Rizika jsou sice nízká, ale i přesto budou ty náklady v případě dalšího rozvoje nákazy tak obrovské, že má smysl dělat levná opatření - třeba to očkování. Začít s kampaní v půlce září není ideální. Kdyby se měla uspokojit poptávka jen té ohroženější populace, tak jsou to dva miliony dávek. Takový počet lidí bude trvat proočkovat třeba dva až tři měsíce.

20:00 - Jak Češi zvládají současnou krizi? Minulý podzim podle našeho výzkumu domácností 20 % z nich hospodařilo v podstatě na nule. Měsíční příjmy v podstatě celé utratily, zbylo jim maximálně 500 korun. Část z nich byla i pod nulou. Dneska je to z těch 20 procent asi 30 %, takže určitě se ta situace zhoršuje. Chudší polovina rodin s dětmi, samostatně žijící důchodci, samoživitelé... Kdybychom teď rozjeli programy typu kurzarbeit, tak to pomůže. Teď je ta situace devastující pro řadu domácností. A kdyby mělo dojít na výpadky příjmů OSVČ a dohodářů, které byly na jaře 2020, tak to už by řada rodin nepřečkala. Tak toho se trochu bojím, že kdyby to přišlo a přišla zase podobná opatření, tak mají mnohem horší dopady než tenkrát na jaře.

Ptám se já

Podcast Marie Bastlové a Veroniky Sedláčkové. Rozhovory s lidmi, kteří mají vliv, odpovědnost, informace.

Sledujte na Seznam Zprávách, poslouchejte na Podcasty.cz a ve všech podcastových aplikacích.

Archiv všech dílů najdete tady. Své postřehy, připomínky nebo tipy nám pište prostřednictvím sociálních sítí pod hashtagem #ptamseja nebo na e-mail: audio@sz.cz.